

зує на те, що саме діяння у формі самовільного зайняття земельної ділянки спричиняє заподіяння значної шкоди законному володільцю або власнику земельної ділянки. В іншому випадку треба говорити лише про адміністративно каране самовільне зайняття земельної ділянки.

Для кваліфікації не має значення спосіб вчинення злочину, час, знаряддя та інші факультативні ознаки об'єктивної сторони.

Підсумовуючи, треба зазначити наступне. Об'єктивна сторона самовільного зайняття земельної ділянки представляє собою органічну сукупність трьох взаємопов'язаних ознак: суспільно небезпечного діяння у формі самовільного зайняття земельної ділянки, суспільно небезпечного наслідку у виді заподіяння значної шкоди законному володільцю або власнику земельної ділянки та необхідного причинного зв'язку між діянням та його наслідком. Таким чином, склад злочину, передбаченого ст. 197¹ КК України, можна охарактеризувати як матеріальний, що вимагає обов'язкове встановлення факту настання суспільно небезпечного наслідку – заподіяння значної шкоди законному володільцю або власнику земельної ділянки. Саме наявність суспільно небезпечного наслідку перетворює адміністративно каране самовільне зайняття земельної ділянки на кримінально каране.

Список літератури: 1. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19 червня 2003 р. // ВВР України. – 2003. – № 39. – Ст. 350. 2. Вовк Ю. А. Советское природоресурсовое право и правовая охрана окружающей среды. Общая часть. – Х.: Вища школа. – 1986. – С. 65. 3. Лугина О. Проблеми нормативного визначення терміна «самовільне зайняття земельних ділянок» // Право України. – 2008. – № 2. – С. 109–111. 4. Офіційний вісник України, 2000 р. – № 20. – Ст. 823.

Надійшла до редакції 09.08.08

Д. С. Савочкін

ЩОДО РОЗБУДОВИ КОНЦЕПЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОРТЬБИ З ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, І ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ

Велику небезпеку для розвитку України як демократичної держави становить загроза виникнення зазіхань на національну безпеку з боку міжнародного тероризму. Ця проблема пов'язана із розширенням інформаційної, технічної та фінансової підтримки терористичних організацій як в окремих країнах, так і в міжнародному масштабі. На цьому фоні відбувається злиття й співробітництво різних екстремістських організацій на підґрунті взаємовигідних інтересів.

Дослідженням питання боротьби із тероризмом займалися такі вчені як В. Ф. Антипенко, А. В. Багрій-Шахматов, О. М. Бандурка,

С. І. Бердяга, С. О. Кузнiченко, В. А. Лiпкан, В. П. Ємельянов, однак у роботах вказаних авторiв вiдсутнє комплексне дослiдження проблеми протидiї легалiзацiї доходiв, одержаних злочинним шляхом, i фiнансування тероризму. У зв'язку з цим вирiшення питання розробки концепцiї, яка допоможе в ефективнiй боротьбi з легалiзацiєю доходiв, одержаних злочинним шляхом, i фiнансування тероризму є завданням даного дослiдження. Це обумовлено, по-перше зростанням кiлькостi злочинiв, пов'язаних з легалiзацiєю доходiв, одержаних злочинним шляхом, по-друге, змiцненням фiнансового потенцiалу терористичних органiзацiй.

Сучаснi терористичнi угруповання є розвинутими злочинними органiзацiями, якi спрямовують свої дiї проти вiйськових, цивiльного населення, i заiхаються життєво важливи елементи iнфраструктури, у тому числi й на об'єкти пiдвищеної небезпеки. Для цього негативного явища є характерними важкi полiтичнi, екoнoмiчнi та соцiальнi наслiдки.

Одним iз сприятливих факторiв для поширення тероризму є недостатня робота державних органiв виконавчої влади щодо виявлення та запобiгання фактiв легалiзацiї доходiв, одержаних злочинним шляхом, i фiнансування тероризму. Це змусило мiжнародну спiльноту розпочати активну боротьбу з вiдмиванням коштiв кримiнального походження. Як свiдчать данi Всесвiтнього Банку, незаконнi фiнансовi операцiї становлять вiд 2 до 5% вiд свiтового валового продукту, це 600 млрд – 1,5 трлн доларiв США. Обiг мiжнародної наркоторгiвлi складає 300 млрд – 500 млрд доларiв США, торгiвля людьми i зброєю – 150 млрд – 470 млрд доларiв США. Дохiд вiд скоєння комп'ютерних злочинiв досягає 100 млрд доларiв США [5, с. 121]

Але виходячи з особливостей сучасного тероризму, можна стверджувати, що терористи мають не лише кримiнальнi доходи, а й легальний бiзнес, завдяки якому вони легалiзують доходи, одержанi злочинним шляхом.

Як характерний приклад цього можна згадати лiдера вiдомої терористичної органiзацiї «Аль-Каїда» – Усаме бен Ладена, який володiє великими лiсопереробним бiзнесом в Туреччинi, а також сiльськогосподарськими площами у Таджикистанi; в Європi та США вiн має холдинговi компанiї, банки, iмпортнi та експортнi компанiї [5, с. 119].

Проаналiзувавши цi факти, можна зазначити, що мiжнародний тероризм розташовує свої легальнi структури по всьому свiту, що ускладнює виявлення та протидiю вiдмиванню доходiв, отриманих злочинним шляхом, i фiнансуванню тероризму.

У ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» [11] зазначено, що одним з напрямкiв терористичної дiяльностi є фiнансування завiдомо терористичних груп (органiзацiй) або iнше спри-

яння їм. Як стверджують Л. В. Багрій-Шахматов та С. І. Бердяга, фінансування – це надання коштів або майна членам терористичної організації. Отримані активи використовуються для підготовчих терористичних акцій (наприклад, для закупівлі зброї, вибухових речовин і боеприпасів, засобів зв'язку). Крім того, можливе їх використання для забезпечення повсякденного існування організації (виплати винагороди членам групи, налагодження корумпованих зв'язків з державними чиновниками, залучення осіб, що навчають терористів, тощо) [2, с. 21].

Основні нормативно-правові акти, які регламентують заходи протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, – це Міжнародна конвенція по боротьбі з фінансуванням тероризму від 9 грудня 1999 р., яка визначає перелік дій та напрямки боротьби фінансування тероризму [10], Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» [9], Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на 2008 рік із запобіганням та протидією легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» [7], Постанова Кабінету Міністрів України «Про Єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» та інші законодавчі акти, які регламентують діяльність по боротьбі з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму.

Створення та розбудова Єдиної інформаційної системи обумовлені підвищенням легалізації злочинних доходів та фінансування тероризму. У Положенні Кабінету Міністрів України «Про Єдину державну інформаційну систему» зазначено, що під Єдиною інформаційною системою мається на увазі сукупність нормативно-правових, організаційно-розпорядчих заходів, програмно-технічних та телекомунікаційних засобів, що забезпечують збирання, оброблення, накопичення, аналіз та зберігання інформації у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, шляхом об'єднання відповідних інформаційних ресурсів баз даних центральних органів виконавчої влади, інших державних органів.

Завданням цієї системи є організація взаємодії суб'єктів державного фінансового моніторингу, правоохоронних органів, інших державних органів з метою створення єдиного інформаційного простору для забезпечення комплексного аналізу інформації про злочинні доходи, виявлення механізмів їх легалізації, запобігання відмиванню таких доходів.

Метою створення цієї системи є забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації дохо-

дів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму відповідно до Сорока рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) [8].

FATF – це міждержавний орган, метою якого є розробка політики боротьби з легалізацією коштів, набутих злочинним шляхом, та сприяння її виконанню на національному та міжнародному рівнях [6].

Згідно зі ст. 26 Закону України «Про боротьбу з тероризмом», у якій визначені основи міжнародного співробітництва, що дозволяють у відповідності до укладених договорів співробітничати з іноземними державами, їх правоохоронними органами і спецслужбами, а також з міжнародними організаціями у сфері боротьби з тероризмом [1, с. 170].

Виходячи з вище зазначеного, можна зробити висновок, що Україна приділяє достатньо уваги проблемі легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму. Але ця проблема є міжнародною, і боротися з нею можливо лише завдяки ефективному співробітництві між державами і міжнародними організаціями.

Проаналізувавши нормативну базу у сфері легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму, ми прийшли до висновку, що Україна повинна постійно вдосконалювати правову основу в цьому напрямку. Але, як вже зазначалося, фінансування тероризму є проблемою міжнародного рівня, і для її вирішення повинна бути розроблена концепція щодо міжнародного співробітництва у сфері виявлення та припинення злочинної діяльності, пов'язаної з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму. При розробці концепції повинен враховуватись той факт, що легальні фінансові структури, які підконтрольні терористичним організаціям, розташовані майже по всьому світу, що створює значні перешкоди для виявлення і протидії вказаних фактів.

Для розробки концепції та напрямів подальшого розвитку адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої влади щодо боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму. На нашу думку, необхідно звертати увагу на досвід держав, які мають ефективну систему протидії цим негативним явищам. Наприклад, США, які мають ефективну законодавчу систему, що запобігає легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, як на локальному, так і на міжнародному рівні. Ця система полягає в тому, що всі банківські та фінансові установи зобов'язані зберігати бухгалтерські записи, та надавати звіти про підозрілі транзакції, сума яких перевищує 10 тисяч доларів США. Це дозволяє контролювати перевір-

ку крупних фінансових потоків та виявляти доходи кримінального походження [4, с. 266].

Таким чином, для подолання цієї проблеми Україна повинна рухатися в таких стратегічних напрямках як:

1. Удосконалення Єдиної інформаційної системи та приєднання її до Глобальної системи протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму. Ця система, яку створює FATF, є ефективною системою міжнародного фінансового моніторингу.

2. Постійне вдосконалення законодавчої бази у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, тому що міжнародний тероризм надалі розвиває свої мережі фінансування.

3. Проводити агітаційну і консультативну роботу з суб'єктами підприємницької діяльності та банківськими установами щодо запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

4. Зобов'язати банківські та фінансові установи доповідати до Державного комітету фінансового моніторингу України про підозрілі транзакції на суму понад 10 тисяч доларів США. Це допоможе більш ефективно виявляти нелегальні доходи й факти фінансування тероризму.

5. Розробка інструкцій, методичних рекомендацій та вдосконалення роботи державних органів, які займаються виявленням та припиненням фактів легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму. Це допоможе оперативніше боротися з цією проблемою та вести роботу щодо співробітництва з іноземними державами та міжнародними організаціями в цій сфері.

6. Здійснювати співробітництво з іноземними державами та міжнародними організаціями, що надасть змогу обмінюватися інформацією та більш ефективніше запобігати легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

Список літератури: 1. Борьба с международным терроризмом: Нормативна база / Упорядник В. А. Ліпкан. – К.: КНТ, 2007. – 248 с. 2. Багрій-Шахматов Л. В., Бердяга С. І. Постатейний науково-практичний коментар до Закону України «Про боротьбу з тероризмом». Серія «Закон і коментар». – К.: Юстініан, 2006. – 488 с. 3. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2007. – 992 с. 4. Грязные деньги. Тайная правда о мировой практике отмывания денег, международной преступности и терроризме – Ростов н/Д: Феникс, 2005. – 400 с. 5. Организационно-правовые вопросы борьбы с терроризмом / Центр исслед. проблем безопасности РАН; Науч. совет при Совете Безопасности РФ. – М.: Наука, 2006. – 238 с. 6. Заява FATF (Financial Action Task) від 28.02.2008р. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до сайту: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/mein.cgi?nreg=835_002&p=1211261722927373 7. «Про затвердження плану заходів на 2008 рік із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» Постанова Кабінету Міністрів України № 227 від 19 березня 2008 р. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт

Верховної Ради України, Розділ Законодавство України (постанови, накази, укази, закони). – Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=227-2008-EF&p=1210620132> 8. «Про Єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму» Постанова Кабінету Міністрів України № 1896 від 10 грудня 2003 р. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховної Ради України, Розділ Законодавство України (постанови, накази, укази, закони). – Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1250-2003-EF&p=121126172> 9. «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» Закон України N 249-IV від 28 листопада 2002 року [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховної Ради України, Розділ Законодавство України (постанови, накази, укази, закони). – Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=249-15EF&p=1212339683306748> 10. «Про боротьбі з фінансуванням тероризму»: Міжнародна Конвенція від 12.09.2002 р. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховної Ради України, Розділ Законодавство України (міжнародні документи). – Режим доступу до сайту: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_518&p=1215422404895526 11. «Про боротьбі з тероризмом»: Закон України N 638-IV від 20.03.2003 р. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховної Ради України, Розділ Законодавство України (постанови, накази, укази, закони). – Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=638-15&p=121559181963135>

Надійшла до редколегії 16.07.08

О. А. Севідов

СПОСОБИ ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ТА СУМІЖНОГО ПРАВ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИННИХ ПОРУШЕНЬ АВТОРСЬКОГО ТА СУМІЖНОГО ПРАВ

При розробці методичних питань розслідування злочинних порушень авторського та суміжного прав виключно важливе значення має характеристика способів вчинення таких злочинів. Способи порушення авторського та суміжного прав багато в чому обумовлені самою природою цих прав. При вчиненні злочину особа здійснює замах не на матеріально виражені предмети, а на ідеальні образи творіння, вираженого в об'єктивній формі і доступного для сприйняття третіх осіб.

Потрібно звернути увагу на таку особливість злочинів, пов'язаних з порушенням авторського та суміжного права – злочином є таке незаконне використання чужого твору, яке завдає правовласнику матеріальну шкоду у значному, великому або особливо великому розмірі.

Способи вчинення даних злочинів знаходяться в прямій залежності від конкретних способів використання об'єктів авторського права і від оцінки правової природи подібного роду дій.

Черновол В. Є. пропонує класифікувати способи порушення авторського та суміжного права наступним чином:

1) *незаконне відтворення твору*: виготовлення одного або більш екземплярів твору або його частини в будь-якій матеріальній формі;